

## Успішна кар'єра як шлях сучасної людини до свободи буття

Л.О. Гончаренко  
Харківський національний медичний університет

*Свобода є випробування Сили.  
М. Бердяєв*

Слово „кар'єра” перекладається з італійської та французької як біг, життєвий шлях. Це поняття охоплює результати професійного (посадового) зросту людини, прогрес у професійному житті та її індивідуальний стиль діяльності. Поняття „кар'єра” сьогодні пов'язують із просуванням вгору службовими сходами гідних представників середньої соціальної страти при переході як у середині конкретної професійної групи, так і з однієї соціальної страти в іншу. Кар'єра віддзеркалює перехід від залежної і примусової соціальної страти до такої, що дає найбільший ступінь свободи. А тому, для багатьох кар'єра – це майже сильніший та більш захоплюючий рух – вихід з під гнітючої влади під захист свободи.

Сучасна можливість зробити успішну кар'єру пов'язується з життям у відкритому суспільстві, що надає людям рівні права піднятися з нижчих соціальних страт до найвищих. Велич держави та всебічний розвиток життя суспільства знаходяться в щільній залежності від потреб кожної людини у побудові успішної кар'єри. Цю думку яскраво висловив Джон Кеннеді: „Питай у влади не те, що твоя країна може для тебе зробити, питай у самого себе, що ти сам можеш зробити для своєї країни”.

Домінантними, необхідними і достатніми компонентами успішної кар'єри слід вважати *по-перше*, високий рівень професійних знань, вмінь та професійної культури; *по-друге*, прагнення до свободи діяльності та до помірною ризику; *по-третє*, вміння поставити мету та досягти її власними силами; *по-четверте*, здатність за кожним рішенням бачити конкретний результат; *по-п'яте*, готовність людини нести відповідальність за свої рішення та за можливі негативні наслідки діяльності. Решту способів, методів, форм і засобів побудови успішної кар'єри слід вважати лише доповненнями до вище перелічених компонентів.

Гуманістична етика і психологія свідчать, що справжній успіх у кар'єрі та щастя людини приходять до неї не з досягненням матеріальної незалежності, а тоді, коли вона реалізує свої духовні сили і вільно діє відповідно до своїх природних можливостей та нахилів. Аристотель, а згодом і Г. Сковорода, вважали, що благо людини полягає у тій діяльності, що відрізняє її від інших людей і робить її тим, ким вона є. Б. Спіноза бачив щастя людини у розумінні нею самою себе і у прагненні здійснити свої можливості. Доброчесність, стверджував він, є використання людиною своїх сил, у той час як вада – це невміння використовувати свої сили. Схожу думку висловлював й Е. Фром:

„Обов’язок бути живим – це обов’язок стати самим собою і розвивати свої можливості до зрілого стану”.

Буденна точка зору часто прив’язує бажання і потреби людини до банальної прози життя – необхідності підкорятися потребам життєзабезпечення та безпеки. Але ж вищою метою людини повинно бути прагнення до самореалізації на підставі розкриття потенційних здатностей і перетворення їх у конкретні актуальні досягнення. Вершина досягнень людини – це реалізовані цілі, які охоплюють наші уяви про пріоритети життя.

Рушійною силою успішної кар’єри завжди було природне прагнення людини до самовиявлення та самоутвердження, тобто самоактуалізації. Досягнення цієї мети передбачає задоволення цілої низки потреб. Самою відомою теорією ієрархії потреб є теорія А. Маслоу, у якій послідовність мотивів відповідає порядку виникнення потреб в онтогенезі. Відповідно цієї теорії джерелом мотивації є деякі потреби. Підвалини піраміди потреб складають первинні потреби, без задоволення яких неможливо піднятися на наступний щабель в ієрархії потреб. І тільки піднімаючись до вершини піраміди, людина може розкрити всі свої здатності і реалізувати весь свій потенціал, що, за словами А. Маслоу, означає „все більше і більше становитися тим, ким людина є у дійсності, становитися тим, ким людина здатна стати”.

Нажаль, при побудові кар’єри лєвова частка мотиваційної сфери лежить у площині первинних потреб, без задоволення яких неможливо просуватись до вершини піраміди. Ось чому досягнення висот кар’єри часто примушує людину частково жертвувати деякими проміжними щаблями в ієрархії потреб. Тут людина виступає як творець своєї кар’єри задля досягнення свободи діяльності.

Мірилом успішності кар’єри виступає ступінь свободи діяльності. Водночас свобода надає людині можливість самоактуалізуватися, тобто досягти вершини піраміди потреб. Проте, дотримуючись необхідності багатогранного розвитку особистості, людина не може і не повинна обмежувати себе тільки професійною діяльністю. Одна лише успішна кар’єра ставить під сумнів тезу про те, що життя прекрасне та дивовижне. Відомий психолог О.М. Леонтєв зазначав: „Навіть при наявності у людини виразної провідної лінії життя вона не може залишатися однією. Служіння обраній меті не повинно забирати інші життєві стосунки. Мотиваційна сфера особистості повинна завжди бути багатoverшинною”. І як тут не згадати хрестоматійний вислів А. Ейнштейна: „Якби я не грав на скрипці, я б не відкрив теорію відносності”.

Людина свободна та відповідальна за рішення, який спосіб життя обрати. Ця особиста свобода особливо виразно виявляється в тому, що людина сама визначає який її потенціал та як вона буде прагнути актуалізувати його. В цьому виявляється взаємозалежність і взаємовплив між самооцінкою та успішністю побудови кар’єри.